

Gemeentebelangen
Purmerend

STADSPARTIJ
BEEMSTER POLDER PARTIJ
ALTIJD DICHTBIJ

PURMEREND
BEEMSTER

Initiatiefvoorstel 'De Raad van Morgen'

Inleiding

Het is voor het goede functioneren van de (lokale) democratie van groot belang dat burgers over voldoende kennis en vaardigheden beschikken op het gebied van burgerschap. Dat is echter geen vanzelfsprekendheid: het ontwikkelen van een democratisch ethos vraagt om een blijvende inspanning.

Een van de plekken waar aan de ontwikkeling hiervan wordt gewerkt, is het onderwijs, dat hiertoe sinds 2006 bij wet verplicht is. Recente onderzoeken naar de staat van de kennis van leerlingen omtrent democratie zijn echter reden tot zorg. In vergelijking met leerlingen in andere landen blijft de kennis over democratie wezenlijk achter. Een extra inspanning is dus noodzakelijk, concludeert ook de Staatscommissie Parlementair Stelsel in 'Lage Drempels, Hoge Dijken'.

Dit initiatiefvoorstel beoogt een bijdrage te leveren aan de burgerschapsopgave om door middel van een pilot schoolbezoeken aan de gemeenteraad te organiseren. Voorgesteld wordt om in samenwerking met ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat – leerlingen in het primair, voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs de mogelijkheid te bieden om via beproefde educatieve programma's actief kennis te laten maken met de lokale democratie. De gemeenteraad kan deze bezoeken faciliteren door de raadzaal beschikbaar te stellen, de organisatie te coördineren en raads- en commissieleden te betrekken bij de uitvoering.

In dit voorstel wordt eerst ingegaan op het belang van burgerschapsonderwijs en de betekenis daarvan voor de (lokale) democratie. Vervolgens wordt beschreven op welke wijze dit initiatiefvoorstel hier concreet invulling aan geeft, inclusief de praktische en organisatorische uitwerking. Daarna komen de financiële consequenties, de communicatie en de monitoring aan bod. Het voorstel wordt afgesloten met een ontwerpbesluit, waarin de gemeenteraad wordt gevraagd in te stemmen met de uitvoering van de pilot.

Probleemstelling

Burgerschapsonderwijs speelt een belangrijke rol in de ontwikkeling van leerlingen tot volwassen democratische burgers. Het richt zich zowel op het bijbrengen van kennis van en respect voor de basiswaarden van de democratische rechtsstaat, als op het ontwikkelen van sociale en maatschappelijke competenties die nodig zijn om actief en verantwoordelijk aan de democratie deel te nemen. Daarmee vormt burgerschapsonderwijs een essentieel onderdeel van de voorbereiding van jongeren op hun rol in de democratische samenleving van vandaag.

Die democratische samenleving wordt gekenmerkt door pluraliteit en verschil. De democratische rechtsstaat biedt ruimte voor uiteenlopende opvattingen en overtuigingen, en schept tegelijk het kader waarbinnen burgers met verschillende normen- en waardenpatronen vreedzaam met elkaar kunnen samenleven. Dat samenleven is niet vanzelfsprekend, maar vergt gedeelde uitgangspunten die richting geven aan het handelen van burgers onderling. De basiswaarden van de democratische rechtsstaat, zoals vrijheid, gelijkheid en solidariteit vormen daarbij een gemeenschappelijk vertrekpunt. Zij maken het mogelijk om verschil te verdragen zonder het samenleven te ondermijnen, en functioneren daarmee als fundament van een open, pluriforme samenleving.

De Staatscommissie Parlementair Stelsel onderstreept het grote belang van burgerschapsonderwijs voor het functioneren van de democratische rechtsstaat. Volgens de commissie vormt goed democratisch burgerschap een fundament onder een vitale en weerbare democratie. Dat veronderstelt dat burgers beschikken over voldoende democratische kennis, inzicht hebben in hun eigen rol binnen het politieke systeem en de vaardigheden bezitten om op een constructieve wijze deel te nemen aan het publieke debat. Burgerschapsonderwijs is daarmee niet vrijblijvend, maar een noodzakelijke voorwaarde voor het duurzaam functioneren van de democratie.

Tegen deze achtergrond zijn de resultaten van internationaal vergelijkend onderzoek reden tot zorg. Op basis van onder meer het onderzoeksrapport Burgerschap in Beeld (ICCS 2022) kan worden geconstateerd dat Nederlandse leerlingen, vergeleken met leeftijdsgenoten in andere West-Europese landen, relatief vaak over beperkte kennis en vaardigheden op het terrein van burgerschap beschikken. De afnemende kennis van democratie en politiek, de achterblijvende steun voor gelijke rechten en de geringere intentie om later te gaan stemmen, maken volgens de commissie duidelijk dat een democratische grondhouding niet vanzelf ontstaat. Juist daarom acht de Staatscommissie versterking en verdieping van burgerschapsonderwijs noodzakelijk en benadrukt zij het belang van blijvende en doelgerichte inspanningen om jongeren toe te rusten op hun rol als democratische burgers.

Oplossingsrichting

De geschetste problematiek onderstreept dat effectief burgerschapsonderwijs meer vraagt dan het overdragen van kennis over democratie alleen. In de literatuur over democratische vorming wordt breed benadrukt dat burgerschap niet uitsluitend cognitief is, maar ook een praktijk die moet worden geoefend. Democratische kennis, betrokkenheid en handelingsbereidheid ontstaan niet vanzelf, maar ontwikkelen zich in interactie met concrete ervaringen. Juist daarom is het van belang dat jongeren niet alleen leren hoe de democratie formeel is ingericht, maar ook ervaren hoe democratische besluitvorming in de praktijk functioneert.

De lokale democratie biedt hiervoor aanknopingspunten. In de gemeenteraad worden maatschappelijke belangen afgewogen en besluiten genomen die direct doorwerken in de leefwereld van jongeren, bijvoorbeeld op het terrein van wonen, openbare ruimte, veiligheid en voorzieningen. Tegelijkertijd blijft deze politieke werkelijkheid voor veel leerlingen abstract en op afstand. Door schoolbezoeken aan de gemeenteraad te organiseren, kan deze afstand worden verkleind en krijgt democratie een herkenbaar en concreet gezicht. Leerlingen maken kennis met de wijze waarop politieke afwegingen tot stand komen, met de verschillende rollen van raadsleden, college en ambtelijke organisatie, en met de mogelijkheden die burgers hebben om invloed uit te oefenen op het lokale bestuur.

Een dergelijke benadering sluit aan bij het uitgangspunt dat scholen, naast kennisoverdracht, ook een oefenplaats moeten zijn voor democratisch handelen. Door leerlingen in contact te brengen met de lokale democratische praktijk wordt burgerschapsonderwijs verbonden met hun directe leefomgeving en krijgen abstracte begrippen als vertegenwoordiging, debat en besluitvorming betekenis.

Dat draagt bij aan het ontwikkelen van inzicht in de eigen rol als burger en aan het besef dat democratie geen vanzelfsprekend gegeven is, maar een gezamenlijke verantwoordelijkheid. In Purmerend zijn al diverse malen initiatieven genomen om scholieren meer te interesseren voor hun rol als burger in een democratische samenleving, in het bijzonder het gemeentelijk bestuur. Zo hebben in 2022 enkele raadsleden voorlichting gegeven op scholen, en zijn er in september 2025 enkele scholierendebatten georganiseerd door het Comité Dag van de Democratie Purmerend. Het comité is voornemens dit in 2026 weer te herhalen; afstemming van activiteiten verdient aanbeveling. Deze incidentele initiatieven worden door de scholen met enthousiasme verwelkomd, maar het is belangrijk dat dit een meer structureel en blijvend karakter krijgt.

Om een bijdrage te leveren aan deze doelstellingen, wordt voorgesteld aan te sluiten bij het aanbod dat door ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat is ontwikkeld voor scholen in het kader van burgerschapsvorming. ProDemos beschikt over ruime ervaring in het ontwikkelen en uitvoeren van educatieve programma's die specifiek zijn toegesneden op de lokale democratie. De programma's zijn didactisch doordacht, sluiten aan bij de belevingswereld van leerlingen en worden begeleid door professionele docenten. Bovendien worden zij kosteloos aangeboden aan zowel gemeenten als scholen. Daarmee biedt deze samenwerking een laagdrempelige en bewezen effectieve manier om de gemeenteraad expliciet te positioneren als leeromgeving voor burgerschapsonderwijs en om democratische vorming te verbinden met de dagelijkse praktijk van het lokaal bestuur.

Het programma [Klassenbezoek@Gemeentehuis](#) sluit in het bijzonder aan bij de behoeften in Purmerend. Het programma is bedoeld voor leerlingen in het voortgezet onderwijs en studenten in het middelbaar beroepsonderwijs. In dit interactieve programma kruipen deelnemers in de huid van raadsleden: zij richten fracties op, debatteren over een realistisch lokaal vraagstuk en nemen besluiten in een nagebootste raadsvergadering in de raadzaal zelf. Het programma sluit aan bij de leefwereld van jongeren en laat hen op directe wijze ervaren hoe politieke besluitvorming in hun eigen gemeente tot stand komt.

Klassenbezoek@Gemeentehuis voorziet nadrukkelijk in actieve deelname van raadsleden, commissieleden en leden van B&W. Deze actieve betrokkenheid heeft bovendien een belangrijke leerfunctie voor de raad zelf. Door deel te nemen aan gesprekken met jongeren en te luisteren naar hun vragen en opvattingen, worden raads- en commissieleden uitgedaagd om hun eigen rol, keuzes en communicatie te spiegelen aan de belevingswereld van de jonge inwoners van Purmerend. Dit draagt bij aan reflectie op het eigen handelen en aan het versterken van de verbinding tussen de gemeenteraad en toekomstige generaties burgers.

Er wordt gestreefd naar een aantal schoolbezoeken per jaar. Als richtlijn wordt uitgegaan van minimaal vier bezoeken per kalenderjaar, gericht op het voortgezet- en middelbaar beroepsonderwijs.

Financiële consequenties

Aan de uitvoering van dit initiatiefvoorstel zijn voor de gemeente beperkte financiële consequenties verbonden. Het educatieve programma dat in samenwerking met ProDemos wordt aangeboden, is kosteloos voor zowel de gemeente als de deelnemende scholen. Er zijn derhalve geen uitgaven gemoeid met de ontwikkeling of begeleiding van het programma.

De bijdrage van de griffie beperkt zich tot een faciliterende rol. Dit omvat het beschikbaar stellen van de raadzaal, het plannen en coördineren van de schoolbezoeken en het organiseren van de aanwezigheid van één of meerdere vertegenwoordigers van het gemeentebestuur. Eventuele geringe kosten, zoals koffie, thee of limonade voor leerlingen en begeleiders, kunnen worden opgevangen binnen bestaande budgetten van de raad of de griffie. De inzet van de griffie betreft de uitvoering van het programma. Dit valt niet binnen de reguliere werkzaamheden van de griffie, maar vormt een aanvullende taak en moet derhalve als een apart project worden beschouwd.

Communicatie

Heldere en actieve communicatie richting scholen is essentieel voor het slagen van dit initiatief. Scholen binnen de gemeente dienen periodiek te worden geïnformeerd over de mogelijkheid om met hun leerlingen deel te nemen aan een schoolbezoek aan de gemeenteraad. De griffie vervult hierin een coördinerende rol en fungeert als vast aanspreekpunt.

De uitvoering van het programma vergt een planmatig ingerichte communicatie met scholen. Door vaste communicatiemomenten te hanteren en het aanbod tijdig onder de aandacht te brengen, kunnen scholen de schoolbezoeken opnemen in hun onderwijsplanning. Dit maakt het mogelijk om het programma beter af te stemmen op bijvoorbeeld het schoolrooster, en vergroot de kans op duurzame deelname door scholen binnen de gemeente.

Voorstel

Stelt de gemeenteraad voor om:

1. Een pilot te starten waarmee wordt beoogd het programma 'Klassenbezoek@Gemeentehuis' van ProDemos gratis aan geïnteresseerde scholen (voortgezet- en middelbaar beroeps-onderwijs) in de gemeente aan te bieden.
2. De griffie te vragen coördinatie van de schoolbezoeken en de communicatie hierover richting de scholen ter hand te nemen.
3. De uitvoering van de pilot na één jaar te evalueren en de resultaten daarvan te delen met de gemeenteraad.

Purmerend, 29 januari 2026

Gemeentebelangen Purmerend, J. Albers
Stadspartij-Beemster Polder Partij, A. D.W. van der Meeren
GroenLinks, C. Brocken-Swart

Registratienummer: 921596

Onderwerp: Initiatiefvoorstel 'De Raad van Morgen'

De raad van de gemeente Purmerend,

gelet op artikel 62 van het reglement van orde voor de raad en raadscommissies Purmerend 2022,

gelezen het voorstel van Gemeentebelangen Purmerend, Stadspartij-Beemster Polder Partij en GroenLinks d.d. 29 januari 2026,

B E S L U I T:

1. Een pilot te starten waarmee wordt beoogd het programma 'Klassenbezoek@Gemeentehuis' van ProDemos gratis aan geïnteresseerde scholen (voortgezet- en middelbaar beroeps-onderwijs) in de gemeente aan te bieden.
2. De griffie te vragen coördinatie van de schoolbezoeken en de communicatie hierover richting de scholen ter hand te nemen.
3. De uitvoering van de pilot na één jaar te evalueren en de resultaten daarvan te delen met de gemeenteraad.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering d.d. 19 februari 2026
de griffier, de voorzitter,